

آسیاب گبری از مکانهای تاریخی استان لرستان

پروانه قلی پور

دبیرمطالعات ناحیه ۲ خرم آباد

استان لرستان

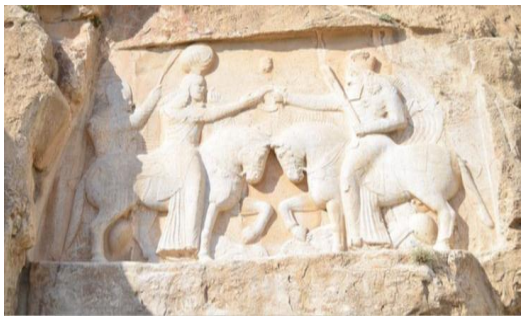
سال تحصیلی ۱۴۰۰ – ۱۳۹۹

درس ۲۰ (امپراتوری های ایران باستان)

درسنامه، پاسخ فعالیت ها، نمونه سؤال
درس۲۰

ویژگی های حکومت در ایران باستان

- شیوه حکومت در ایران باستان **پادشاهی** بود.
- شاه قدرت **مطلق** داشت و همه باید از او فرمان می بردند.
- حکومت **موروثی** بود و معمولاً از پدر به پسر به ارث می رسید.
- شاهان بر امور **اداری، نظامی و مذهبی** فرمانروایی مطلق داشتند.
- فرمان شاه برای اداره کشور حُکم **قانون** داشت.

شاهان ایران باستان خود را برگزیده آسمان و نماینده اهورامزدا می دانستند و معتقد بودند که به حکم او فرمان می رانند.

در صورتی که شاه از مسیر قانون و عدالت منحرف شود حمایت اهورایی از او گرفته می شود و بزرگان و موبدان می توانستند او را برکنار کنند.

دولت های ایرانِ باستان قلمرو وسیعی داشتند و برای اداره امورکشور، شغل ها ومقام های مختلف به وجود آمده بود. زندگی شاهان هزینه زیادی داشت و اینکه درآمدهای کشور چگونه خرج شود بستگی به نظر شاهان داشت، مخارج سنگین دربار، با گرفتن مالیات از مردم تأمین می شد.

ایرانیان از نخستین کسانی بودند که تقسیم سرزمین به بخش های مختلف را ابداع کردند.

داریوش کشور را برای اداره بهتر به ۲۳ قسمت، تقسیم کرده بود که به هر قسمت ایالت می گفتند. هر ایالت یک شهربان داشت که معمولاً از مقام های حکومتی یا اعضای خانواده شاه بود.

بخش ها، از مرکز فرماندهی یا پایتخت، دستورمی گرفتند و موظف بودند همه کارها را طبق نظر شاه انجام دهد.

پایتخت حکومت ها در ایران باستان

هخامنشیان	شوش (پایتخت زمستانی) همدان (پایتخت تابستانی) تخت جمشید(پایتخت بهاری) بابِل
اشکانیان	صد دروازه (دامغان) تیسفون
ساسانیان	گور (فیروزآباد) تیسفون

پادشاهان معمولا شهرهای بزرگ و پرجمعیت را به عنوان پایتخت انتخاب می کردند و در آن کاخ ها و بناهای بزرگ می ساختند.

سرزمین ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی، همواره از شرق و غرب مورد هجوم دشمنان بود:

از سمت غرب: دولت های یونان و روم از سمت شرق: اقوام بیابانگرد

بنابراین حکومت های ایران باستان برای دفاع از مرزهای ایران، سپاه و نیروی نظامی مجهز و نیرومندی به وجود آورده بودند.

سپاه از نیروی پیاده نظام و سواره نظام تشکیل می شد.

علت تحریم و تهدیدِ سرزمین ایران از سوی کشورهای مستکبر و زورگو:

۱. داشتن منابع و ثروت های فراوان و متنوّع؛

۲. مردم ایران، مسلمان و آزادی خواه هستند و زیر بار ظلم نمی روند.

ایرانیان باستان، ابتکارات زیادی در زمینه تشکیل سپاه و فنون نظامی داشتند.

از ابتکارات ایرانیان در زمینه تشکیل سپاه، ایجاد سپاه جاویدان توسط داریوش هخامنشی بود.

تعداد افراد سپاه جاویدان ده هزار نفر بود که به گروه های ده نفره تقسیم می شد. به این سپاه، جاویدان یا همیشگی می گفتند چون هرگاه یکی از افراد از بین می رفت یک فرد جنگاور دیگر که ذخیره بود جای او را می گرفت.

در آن دوره، خدمت در سپاه جاویدان، بزرگترین آرزوی جوانان پارسی بود.

پاسخ فعالیت ها

۱. به تصویر مهر سلطنتی داریوش توجه کنید. به نظر شما چرا اسم داریوش روی این مهر، به سه نوع خط حک شده است؟ به علت وسعت قلمرو هخامنشی و رواج خطوط مذکور در این قلمرو.

۲. چند مورد از ویژگی های حکومت در ایران باستان را بنویسید. قدرت مطلق داشتن شاه، موروثی بودن حکومت، قانون محسوب شدن فرمان شاهان، منتسب کردن قدرت و مقام پادشاهی به تأیید اهورامزدا، قدرت مطلق شاهان درامور اداری، نظامی ومذهبی.

۳. نظر و رأی مردم در حکومت های ایران باستان چه جایگاه و اهمیتی داشت؟ مردم در تصمیم گیری ها و اداره امور کشور دخالتی نداشتند، تمام تصمیمات را شاه و اطرافیان شاه می گرفتند و هیچ کس حق سرپیچی از این فرمان ها را نداشت.

۴. بعضی از منشیان و دبیران به چند زبان و خط آشنایی داشتند. چرا؟ به علت گستردگی قلمرو هخامنشیان که اقوامی با خط و زبان های مختلف را شامل می شد،لازم بود منشیان و دبیران با خط و زبان های رایج در قلمرو امپراتوری آشنا باشند تا بتوانند نامه های وارده و صادره را بخوانند.

۵. چشم و گوش های شاه چه موضوعاتی را به شاه خبر می دادند؟ دادن اطلاعات محرمانه از وقایع اتفاقیه مملکتی، بازرسی ممالک تابعه و نظارت بر آن ها، شناسایی سرزمین و بررسی امکانات دشمن، بازرسی امور حاکمان، نظارت بر امور مختلف کشور به گونه ای نامحسوس.

۶. به نقشهٔ قلمرو ایران در زمان هخامنشیان و ساسانیان توجه کنید.

الف) قلمرو کدام حکومت وسیع تر بوده است؟ هخامنشیان.

ب) کدام شهرها در آن زمان پایتخت بوده اند؟شوش، همدان، تخت جمشید، بابل.

۷. الف) چرا در آن زمان جنگ های بزرگی بین حکومت ها در می گرفت؟ هدف از لشکرکشی ها چه بود؟ دستیابی به منافع و منابع اقتصادی و راه های بازرگانی، توسعه قلمرو حکومتی، اختلافات سیاسی، قومی ومذهبی، گسترش یک دین خاص.

ب) به نظر شما هدف از جنگ ها و لشکرکشی ها در جهان امروز چیست؟ مذهبی و عقیدتی، تسلط بر منابع مادی و ذخایر کشورها، کسب استقلال و رهایی از استعمار، تسلط بر مناطق استراتژیک...

۸. چه کشورهایی در ۵۰ سال گذشته، بیشترین جنگ ها را در جهان به راه انداختند و میلیون ها انسان بی گناه را به هلاکت رسانده اند؟ آمریکا، انگلیس، شوروی(روسیه)، عربستان.

۹. الف) جنگ یا عملیات پارتیزانی چه نوع جنگی است؟ پارتیزان به رزمنده جنگ چریکی می گویند، پارتیزانی شیوه ای از نبرد یا عملیات نظامی به روش نامنظم با دشمنان بوده است. در این شیوه از جنگ دسته های غیرمنظم رزمنده از طریق شبیخون سریع و یا کمین های غافلگیر کننده به نیروهای دشمن آسیب می رساندند و به سرعت صحنه را ترک می کردند.

ب) چرا به این نام مشهور است؟ شیوه جنگ و گریز سواره نظام سبک اسلحۀ پارتی(اشکانیان) که در برابر سپاه منظم و مجهز سلوکیان انجام گرفت، موجب شد پارت ها پیروزی های چشمگیری به دست بیاورند به همین دلیل این شیوه نبرد، عملیات پارتیزانی نام گرفته و امروزه به عملیات مشابه جنگی عنوان پارتیانی اطلاق می شود.

۱۰. به عهده دانش آموز

نمونه سؤال

در جاهای خالی کلمات مناسب قرار دهید.

۱. در ایران باستان شیوه حکومت **پادشاهی** بود.

۲. مخارج سنگینِ زندگی اشرافی در کاخ های بزرگ، از گرفتن **مالیات** از مردم تأمین می شد.

۳. نخستین کسانی که سرزمین را به بخش های مختلف تقسیم کردند **ایرانیان** بودند.

۴. داریوش برای هر ایالت یک **شهربان** انتخاب می کرد.

۵. سپاه ایران باستان از نیروی **پیاده نظام** و **سواره نظام** تشکیل می شد.

درست و یا نادرست بودن عبارت های زیر را مشخص کنید.

۶. اگر شاه از مسیر قانون و عدالت منحرف شود حمایت اهورایی از او گرفته می شود. **درست**

۷. از سمت غرب اقوام بیابانگرد به ایران هجوم می آوردند. **نادرست**

۸. به خاطر وسعت قلمرو، شغل ها و مقام های مختلفی در ایران باستان به وجود آمده بود. **درست**

۹. در ایران باستان مردم حق ابراز نظر و دخالت درامور کشور را داشتند. **نادرست**

۱۰. شاهان بر امور اداری، نظامی و مذهبی فرمانروایی مطلق داشتند. **درست**

به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱۱. در ایران باستان شیوه حکومت چگونه بود؟ در ایران باستان شیوه حکومت پادشاهی بود. شاهان در حضور بزرگان کشور، تاج گذاری می کردند، شاه قدرت مطلق داشت و همه باید از او فرمان می بردند، حکومت موروثی بود یعنی از پدر به پسر به ارث می رسید.

۱۲. پادشاهان ایران باستان مقام شاهی خود را چگونه مقامی می دانستند؟ شاهان ایران باستان خود را برگزیده آسمان و نماینده اهورامزدا می دانستند و معتقد بودند که به حکم او فرمان می رانند.

۱۳. چرا حکومت های ایران باستان، سپاه ونیروی نظامی بزرگ به وجود آوردند؟ سرزمین ایران به دلیل موقعیت مهم جغرافیایی، همواره از شرق و غرب در معرض هجوم دشمنان بود، به همین دلیل حکومت های ایران باستان سپاه و نیروی نظامی بزرگی به وجودآورده بودند تا از مرزهای ایران دفاع کنند.

۱۴. در ایران باستان چه زمانی و چه کسانی می توانستند شاه را عزل یا برکنار نمایند؟ اگر شاه از مسیر قانون و عدالت منحرف شود حمایت اهورایی از او گرفته می شود و بزرگان و موبدان می توانستند شاه را عزل یا برکنار کنند.

۱۵. امروزه علت تحریم و تهدیدِ سرزمین ایران از سوی کشورهای مستکبر و زورگو، چیست؟
۱. داشتن منابع و ثروت های فراوان و متنوّع؛ ۲. مردم ایران، مسلمان و آزادی خواه هستند و زیر بار ظلم نمی روند.

۱۶. هزینه زندگی شاهان چگونه تأمین می شد؟ با گرفتن مالیات از مردم.

۱۷. پادشاهان در چه اموری فرمانروایی مطلق داشتند؟ امور اداری، نظامی و مذهبی.

۱۸. تقسیمات کشوری برای اولین بار توسط چه کسانی اتفاق افتاد و این تقسیمات چگونه بود؟

ایرانیان، برای اولین بار تقسیم سرزمین به بخش های مختلف را ابداع کردند، داریوش برای اداره بهتر، کشور را به ۲۳ قسمت، تقسیم کرده بود که به هر قسمت یک ایالت می گفتند. برای هر ایالت یک شهربان انتخاب کردند و هر بخش، از مرکز فرماندهی یا پایتخت، دستور می گرفت.

۱۹. ابتکار بزرگ داریوش هخامنشی در زمینه تشکیل سپاه وفنون نظامی چه بود؟ داریوش علاوه بر سپاه معمولی، یک سپاه جاویدان هم تشکیل داده بود، تعداد افراد سپاه جاویدان ده هزار نفر بود که به گروه های ده نفره تقسیم می شد. به این سپاه، جاویدان یا همیشگی می گفتند چون هرگاه یکی از افراد از بین می رفت یک فرد جنگاوردیگر که ذخیره بود جای او را می گرفت.

۲۰. پایتخت حکومت های ایران باستان را ذکر کنید؟ **مادها:** همدان(هگمتانه).

هخامنشیان: شوش(پایتخت زمستانی)، همدان (پایتخت تابستانی)، تخت جمشید(پایتخت بهاری) و بابل.

اشکانیان: صد دروازه (دامغان) و تیسفون. **ساسانیان:** گور(فیروزآباد) و تیسفون.

گزینهٔ صحیح را انتخاب کنید.

۲۱. قلمرو کدام یک از دولت های زیر وسیع تر بود؟

الف) هخامنشیان ب) ساسانیان ج) اشکانیان د) مادها

۲۲. پایتخت حکومت ماد کدام شهر بود ؟

الف) شوش　　ب) هگمتانه　　ج) تیسفون　　د) صددروازه

۲۳. کدام یک از شهرهای زیر، در دوره هخامنشیان پایتخت زمستانی بوده است؟

الف) همدان　　ب) بابل　　ج) تخت جمشید　　د) شوش

۲۴. تشکیل سپاه جاویدان از ابتکارات کدام پادشاه بود؟

الف) مهرداد دوم　　ب) کوروش　　ج) داریوش　　د) شاپور اول

۲۵.کدام یک از شهرهای زیر پایتخت ساسانیان بوده است؟

الف) تخت جمشید　　ب) شوش　　ج) صد دروازه　　د) تیسفون

۲۶. صد دروازه پایتخت اشکانیان، کدام یک از شهرهای امروزی است؟

الف) دامغان　　ب) همدان　　ج) شوش　　د) فیروزآباد

۲۷. در ایران باستان چه کسانی می توانستند شاه را عزل یا برکنار کنند؟

الف) بزرگان و دبیران　　ب) بزرگان و موبدان

ج) دبیران و موبدان　　د) منشیان وبزرگان

ممکن از ناممکن پرسید خانه ات کجاست؟ پاسخ داد در رویاهای یک ناتوان.

مانا باشید. پروانه قلی پور